

ҚР шоғырландырылған бюджеті

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

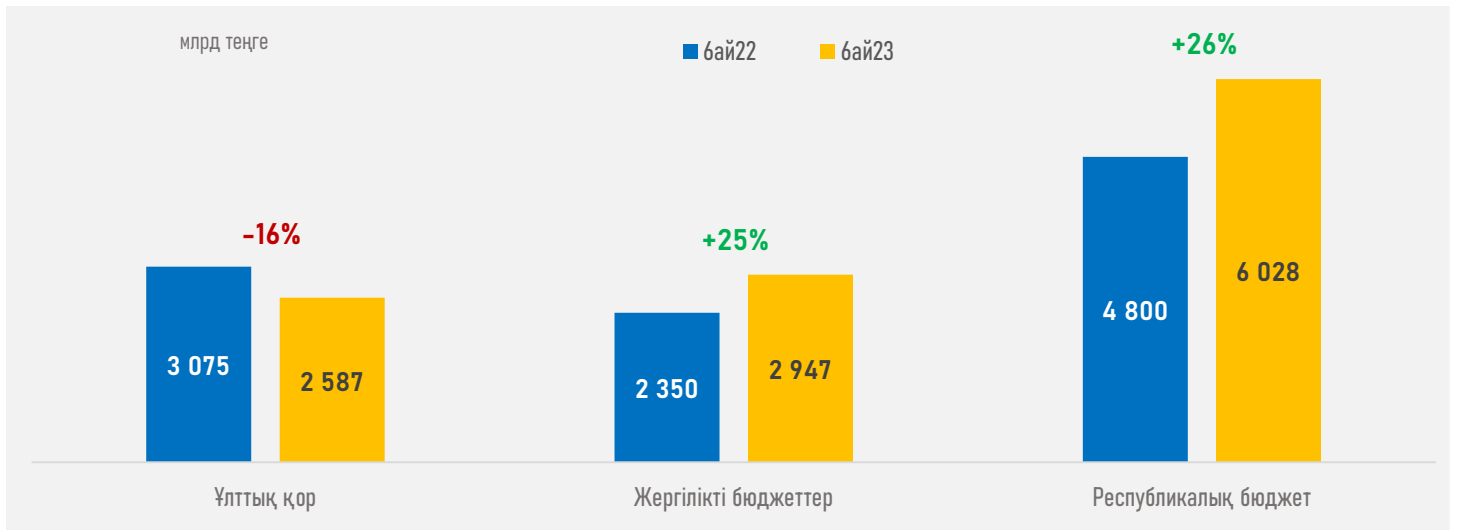
2023 жылдың бірінші жартыжылдығының қорытындысы

Кезеңнің негізгі тенденциялары

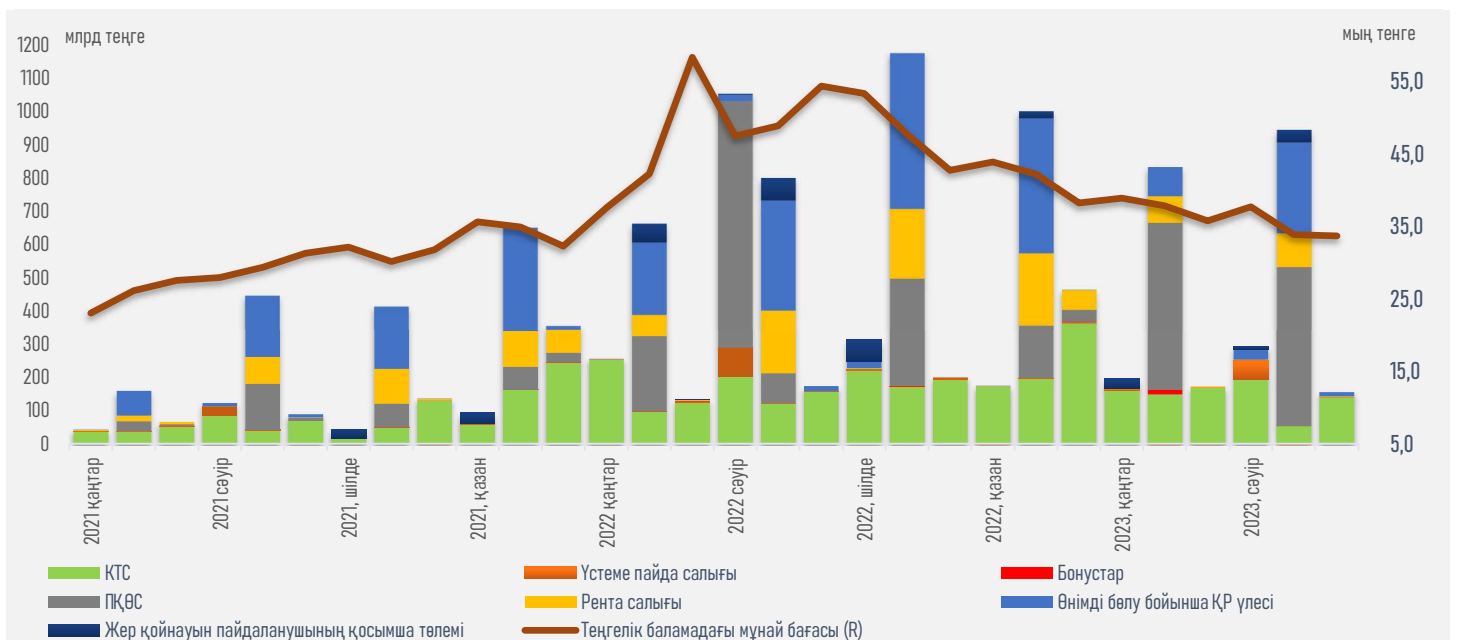
- 2023 жылғы қаңтар-маусым айларында Т11,6 трлн салық жиналды, бұл өткен жылдың сәйкес кезеңіндегі көрсеткіштен 13%-ға артық.
- Республикалық және жергілікті бюджеттерге түсетін салық түсімдері РБ-ға түсетін ҚҚС және ЖТС, КТС, әлеуметтік салық, жергілікті бюджеттерге түсетін мүлік салығы бойынша жоспардың асыра орындалуына байланысты қалыпты өсімді (тиісінше 26% және 25%) көрсетті.
- 2 жылда алғаш рет мұнай кірістерінің қысқаруы байқалады: КТС және ХДПИ бойынша түсімдер жоспарының орындалмауы аясында Ұлттық қорға салық түсімдері бай2022 жылмен салыстырғанда 16%-ға төмендеді.
- Сонымен бірге Ұлттық қордан республикалық бюджетке берілетін трансферттердің көлемі Т2,1 трлн (2023 жылға арналған көлемнің 53%) құрады. Осылайша, түсімдерді ескере отырып, Ұлттық қордың валюталық активтері ағымдағы жылдың 1 шілдесіне 59,8 млрд долларды құрады (нысаналы индикатор – 2029 жылға қарай 100 млрд).

- Ағымдағы жылдың бірінші жартыжылдығында салық алымдары бойынша жылдық жоспардың орындалуы 45% құрады, өткен жылдың ұқсас кезеңіндегі көрсеткіштен 57% құрады.
- ШБ шығындары 29% – ға немесе Т2,5 трлн –Т 11,4 трлн-ға дейін өсті, оның 58%-ы білім беру (Т2,9 трлн), әлеуметтік қамсыздандыру (Т2,6 трлн) және қарызға қызмет көрсету (Т1,1 трлн) шығындарын құрады.
- Тереңдетілген бюджет тапшылығын қаржыландыруға арналған (Т1,1 трлн) және қарыздарды өтеуге (Т1,1 трлн) Т3,8 трлн қарыз қаражаты тартылды (жылдық жоспар 68% – ға орындалды).
- 2023 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша ҚР Үкіметінің борыштық міндеттемелерінің көлемі оларды өтеуге және қызмет көрсетуге арналған шығыстардың одан әрі өсуіне ықпал ете отырып, Т25,4 трлн-ға (жыл басынан+16%) дейін ұлғаюы мүмкін.
- Айта кетейік, Қазақстанның өндірісті 2024 жылға дейін 78 мың б/с-қа қысқартуды ерікті түрде ұзартуына және мұнай бағасының төмендеуіне қарамастан, 2024-2026 жылдары Т0,7-1,5 трлн. диапазонында ШБ профициті өзекті ӘЭДЖ-ге енгізілді.

Ел бойынша салық түсімдері *

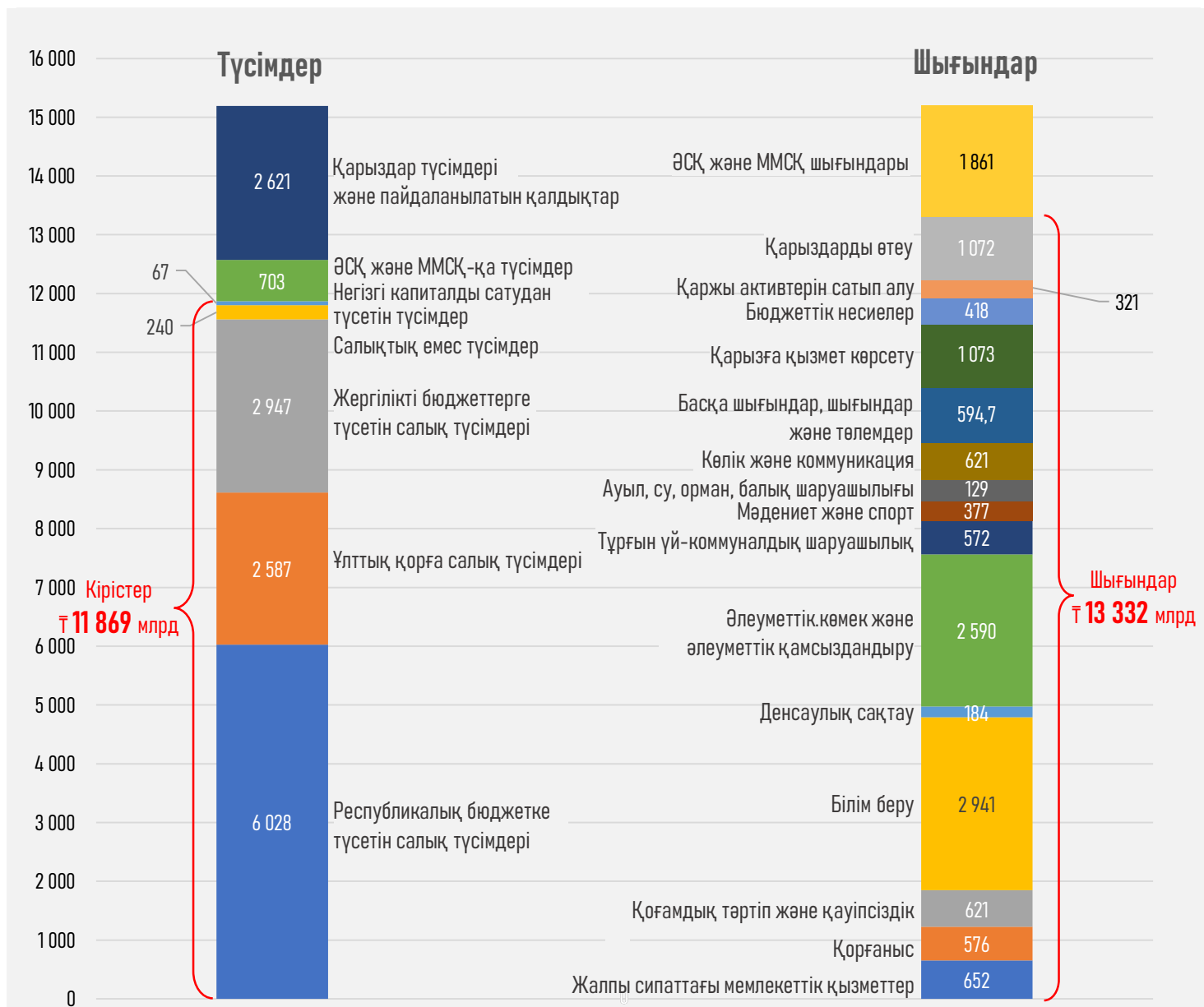

Ұлттық қорға салықтық түсімдер*

* Деректер көзі: ҚР Қаржы министрлігінің сайты

2023 жылғы қаңтар-маусымдағы ҚР шоғырландырылған бюджетінің балансы*

Резюме

Ағымдағы жылдың бірінші жартыжылдығында ШБ-ға салық түсімдерінің өсу қарқынының баяулауы жалғасты: бір жыл бұрынғы +77% - ға қарсы +13%. Негізгі себеп мұнайдың жоғары бағасымен байланысты өткен жылғы жоғары база болып қала береді (орташа бағасы 1п2022ж. – 105 доллар/барр, 2023 ж.1 п. – 80 доллар/барр).

Сонымен қатар, мұнай бағалары 2023 жылдың екінші жартыжылдығында американдық экономиканың дамуының белгісіздігі, ҚХР-дағы іскерлік белсенділіктің қалпына келуі, сондай-ақ ОПЕК+әрекеттері аясында айтарлықтай құбылмалылықты көрсете алады.

Жиынтығында мықты теңгемен (ӘДЖ -де-445,65 тек. қарсы доллар үшін 470,33 теңге.) мұнай бағасының әлеуетті төмендеуі ШБ түсімдеріне теріс әсер етуі мүмкін (ӘДЖ - де-2023 жылы 127,5 трлн, 2024 жылы 129,2 трлн.).

Сонымен қатар, ШБ шығыстары елде бір мезгілде іске асырылатын экономика секторларын дамыту және азаматтардың әл-ауқатын арттыру тұжырымдамалары мен бағдарламалары есебінен тұрақты өсуді жалғастыратын болады.

2023-2024 жылдары мұнай-газ және мұнай-газ химиясы жобаларын, газ саласын, АӨК, өңдеу өнеркәсібін, туристік саланы, кәсіпкерлікті, жоғары білім мен ғылымды және т. б. дамыту жөніндегі тұжырымдамалар мен жоспарлар қолданысын жалғастырады.

Сонымен қатар, 2024-2026 ж. ж. "кесу бағасымен" Ұлттық қордан кепілдендірілген трансферттің шектелуін ескере отырып (2023 ж. 12,2 трлн), Мемлекет басшысының шешімі бойынша "сыни инфрақұрылымды дамытуға және жобаларды іске асыруға" бөлінетін нысаналы трансферттерді ұлғайту, сондай-ақ мемлекеттік қарызды одан әрі ұлғайту үлкен ықтималдықпен талап етілуі мүмкін ұлттық маңызы бар".

Жалпы алғанда, бұл факторлар мемлекеттік қаржының тұрақтылығына және соның салдарынан елдің несиелік рейтингтеріне теріс әсер етуі мүмкін. Естеріңізге сала кетейік, халықаралық рейтингтік агенттіктер мен ХВҚ бағалауында "күшті фискалдық ұстаным және елеулі сыртқы резервтер" негізгі фактор болып табылады.